

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพปัจจุบันที่สังคมไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของกระแสโลกาภิวัตน์ และกำหนดทิศทางแห่งความเจริญเติบโตของประเทศ ให้สอดคล้องรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ของกระแสโลกนั้น รัฐบาลได้กำหนดทิศทางในการพัฒนาและปรับกระบวนการคนใหม่ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมกำหนดแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน และร่วมติดตามผล เพื่อให้เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน ในสังคมไทยในอนาคต (ชนัชชา เทวรินทร์ภักดี, 2540 : 3) และเป็นการพัฒนาที่ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาคนไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้

การศึกษามีหลายลักษณะ ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยการศึกษาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิตการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนแต่เกิดขึ้นตลอดเวลาทุกหนทุกแห่ง ทุกสถานการณ์ ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาควรตระหนักต้องเข้าใจในความจริงของชีวิตต้องเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนว่าแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจ พื้นเพเดิม ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ความมุ่งหวังของการจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้านอย่างสมบูรณ์ คือ ทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นการศึกษาจึงมีความสัมพันธ์กับการพัฒนา คุณภาพชีวิต (นพพร ศรีวงษ์ชัย, 2539 : 1) จะเห็นได้ว่า การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ในการสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาดังกล่าว หากแต่ในสังคมนั้นมิได้มีเฉพาะกลุ่มคนปกติเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น แต่ยังมีกลุ่มคนพิการอยู่ในสังคมอีกด้วย เราไม่สามารถที่จะแยกกลุ่มคนพิการออกจากสังคมได้ แต่ว่ากลุ่มคนพิการมักจะได้รับมุมมองจากสังคมว่า เป็นกลุ่มด้อยโอกาสเป็นภาระที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ ต้องได้รับการสงเคราะห์จากองค์กรต่างๆ ของสังคม ซึ่งถ้าพิจารณาให้ถ่องแท้แล้ว อาจพบว่ายังมีคนพิการอีกจำนวนมากที่ช่วยเหลือตนเองได้ เมื่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกวิธี เช่น ได้รับการฝึกอบรมให้เรียนรู้ในสาขาใดสาขาหนึ่งตามความถนัดความสนใจและความสามารถก็จะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มพูนศักยภาพของคนพิการให้เป็นสมาชิกที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีการดำเนินชีวิตอย่างมีความหมาย ทั้งยังได้รู้สึกว่าได้ประสบความสำเร็จในชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541:10) ดังนั้นเพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่สามารถเรียนได้ต้องเสียโอกาสการได้รับการศึกษารัฐจึงเน้นการจัดการศึกษาพิเศษ

ในรูปแบบของการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ การกระทำเช่นนี้ จะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น

วารี ธีระจิต (, 2534 : 11) กล่าวว่า การเรียนร่วมในระดับประถมศึกษา มิได้หมายความว่าเพียงแค่อำนาจเด็กพิการไปนั่งเรียนกับเด็กปกติในห้องเรียนเดียวกัน การเรียนร่วมมีความหมายมากกว่านั้น เพราะยังหมายถึง การเรียนรู้และการเจริญเติบโตในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งเด็กพิการจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติในการร่วมทำกิจกรรมต่างๆทุกด้าน เช่น ทางร่างกาย สังคม ภาษาและสติปัญญา และหมายถึงการจัดโปรแกรมการศึกษาารายบุคคลตามความต้องการและความสามารถของเด็ก โดยให้เด็กทุกคนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และร่วมกิจกรรมต่างๆอย่างทั่วถึง จะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับการศึกษาควบคู่ และเคียงบ่าเคียงไหล่ไปกับเด็กปกติ นอกจากนี้เด็กปกติยังจะได้เข้าใจและยอมรับความบกพร่องให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ขึ้นมาถึงกลางความเข้าใจและยอมรับ เมื่อออกจากโรงเรียนแล้วสามารถดำรงชีพอยู่เคียงคู่กับสังคมคนปกติได้โดยไม่มีการแบ่งแยก เพื่อเป็นการสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 -2544 ซึ่ง กระทรวงศึกษาธิการ มีแผนพัฒนาคุณภาพของคนไทยว่าจะต้องให้ทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งร่างกาย จิตใจ ปัญญา ทักษะฝีมือ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 8 รวมทั้งแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ที่จัดการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานสากลที่โลกยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรพัฒนาทรัพยากรบุคคลอันเป็นหัวใจของปัจจัย และผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี (วนม พงษ์ไพบูลย์, 2542 : 3) เป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนอย่างเสมอภาคกัน และต้องให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและคนพิการเป็นพิเศษ จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 อันเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษา มีเจตนาให้การศึกษาคือเครื่องมือในการพัฒนาคน คุ่มครองสิทธิ สร้างความเสมอภาคให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงให้กับคนทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนพิการ หรือด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจึงถือเป็นหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษา นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมนั้น ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาได้สำเร็จ คือ ผู้บริหาร บทบาทประการแรกของผู้บริหารคือยอมรับและการสนับสนุน การตระหนักถึงบทบาทของครูผู้ที่มีวิจรรย์ญาณของความเป็นครูอยู่เต็มเปี่ยม ซึ่งหมายถึงความรักที่มีต่อเด็กและความคิดที่จะเป็นผู้สร้างความเจริญให้แก่เด็กในทุกด้านโดยไม่มีการเลือกเด็ก (เออร์ธองค์ เย็นอุทก, 2536 : 25) บทบาทประการที่สองที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีอีกสิ่งหนึ่งคือ ความเป็นนักการศึกษา นักการศึกษานั้นต้องมีปรัชญาและหลักการในการทำงาน หน้าที่ของนักการศึกษา คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นหน้าที่ของนักการศึกษาที่จะต้องรับเป็นภาระในการคิดและการดำเนินการให้ได้ผลดีในประการที่สามของบทบาทของผู้บริหารคือความเป็นนักวิชาการผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้รู้เท่าทันเหตุการณ์และความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ

ตลอดเวลา รวมทั้งต้องเป็นนักคิด วิเคราะห์ และประยุกต์ทฤษฎีความรู้ต่างๆให้ถูกต้อง เหมาะสม กับสภาวะการณ์กับการจัดระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนด้วย ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงต้อง ควรศึกษาเรื่องราวของการจัดการศึกษาพิเศษและศึกษาให้รู้ข้อมูลรายละเอียดของเด็กพิเศษ เพื่อจะได้เป็นเครื่องช่วยพิจารณาในการเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และ กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาพิเศษร่วมกับเด็กปกติรวมทั้งจัดระบบการศึกษาพิเศษแบบเรียน ร่วม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่าย ทั้งครูผู้สอน ครูอื่นๆในโรงเรียนปกติ เด็กพิเศษและผู้ ปกครองบทบาทอีกประการหนึ่งของผู้บริหารที่สำคัญที่สุดเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาพิเศษแบบ เรียนร่วม คือ ความเป็นผู้ให้ ผู้บริหารนั้นเปรียบเสมือนเสาหลักของบ้าน ย่อมปกครองดูแล ผู้อยู่ในบังคับบัญชาด้วยเหตุผลและคุณธรรมผู้บริหารก็พึงปฏิบัติตนให้ความมั่นคงร่มเย็นแก่ ผู้อยู่ในบังคับบัญชาเช่นกัน

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัด พิษณุโลกได้มีการดำเนินงานโดยนำแนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพจังหวัดและมีการปฏิบัติตามขั้นตอนของนโยบาย เพื่อให้ โครงสร้างระบบการบริหารการประถมศึกษาเป็นไปอย่างเหมาะสม หลายโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาและสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน มีการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา จำนวน 244 โรงเรียน และสำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 18 โรงเรียนแต่ในการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมดังกล่าวในจังหวัดพิษณุโลก มีการ ดำเนินการอยู่ในระดับใด และผู้บริหารรวมทั้งครูผู้ปฏิบัติการจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการ ดำเนินงานบริหารโรงเรียนที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม มาคั่นอยู่ระดับใดนั้น ยังไม่มีการศึกษาหรือ สำนวณตรวจสอบกันอย่างชัดเจน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง หรือ พัฒนางานต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ สภาพการดำเนินงาน และ แนวทางการบริหารงานที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ การศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วม ของ โรงเรียนระดับประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกทั้งในส่วนของสำนักงานการศึกษาและสำนักงาน การศึกษาเอกชน จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมที่ เหมาะสมกับท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานบริหารงานโรงเรียนที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม ระดับประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานโรงเรียนที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม ระดับประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตาม สังกัด ตำแหน่ง การอบรม เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ และขนาดโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.1.1 ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กพิเศษ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม จำนวน 488 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 244 โรงเรียน

1.1.2 ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กพิเศษ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน จังหวัดพิษณุโลก ที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม จำนวน 36 คน จาก โรงเรียนทั้งหมด 18 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.2.1 ผู้บริหารและ ครูผู้สอนเด็กพิเศษ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม จำนวน 366 คน

1.2.2 2 ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กพิเศษ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน จังหวัดพิษณุโลก ที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม จำนวน 27 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 สังกัดสำนักงาน

2.1.1.1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

2.1.1.2 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดพิษณุโลก

2.1.2 ตำแหน่ง

2.1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

- 2.1.2.1 ครูผู้สอนเด็กพิเศษ
- 2.1.3 การอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ
 - 2.1.3.1 เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ
 - 2.1.3.2 ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ
- 2.1.4 ขนาดโรงเรียนที่สังกัด
 - 2.1.4.1 ขนาดใหญ่
 - 2.1.4.2 ขนาดกลาง
 - 2.1.4.3 ขนาดเล็ก

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการดำเนินการและแนวทางการบริหารงานโรงเรียนที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม ระดับประถมศึกษา ในงานทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

- 2.2.1 งานวิชาการ
- 2.2.2 งานบุคลากร
- 2.2.3 งานกิจการนักเรียน
- 2.2.4 งานอาคารสถานที่
- 2.2.5 งานการเงินและพัสดุ
- 2.2.6 งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา และเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษแบบชั้นเรียนร่วม
2. เพื่อทราบสภาพปัจจุบันการจัดการจัดชั้นเรียนร่วมระดับประถมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา และสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อเป็นแนวทางการจัดการบริหารโรงเรียน ที่มีการจัดชั้นเรียนร่วมในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาและสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดพิษณุโลก ที่เหมาะสมกับสภาพโรงเรียน

สมมุติฐานในการวิจัย

1. โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาและสำนักงานการศึกษาเอกชน มีแนวทางการบริหารงานแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กพิเศษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานโรงเรียนที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม แตกต่างกัน
3. ผู้ผ่านการอบรมและผู้ไม่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานโรงเรียนที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม แตกต่างกัน
4. ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กพิเศษโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานโรงเรียนที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

แนวทางการบริหาร หมายถึง ทฤษฎีปฏิบัติที่มุ่งไว้เป็นแนว ในการบริหารงาน การศึกษาพิเศษแบบชั้นเรียนร่วมในจังหวัดพิษณุโลก โดยยึดหลักการบริหารงานโรงเรียน 6 งาน ของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานการเงินและธุรการ งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การดำเนินงาน หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันของการจัดการศึกษาพิเศษ แบบชั้นเรียนร่วม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กพิเศษของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม จังหวัดพิษณุโลก

เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ร่างกาย สังคม อารมณ์ หรือจิตใจที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดและระบุเป็นปัญหาซึ่งเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียน

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหาร ผู้ช่วย หรือผู้รักษาการ ในตำแหน่งบริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกและสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาเอกชน ที่มีการจัดการศึกษาพิเศษแบบชั้นเรียนร่วม

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ความมากน้อยของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม จังหวัดพิษณุโลก ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งขนาดโรงเรียนเป็น 3 ขนาดดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 121 – 300 คน

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 120 คนลงมา

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน หมายถึง โรงเรียนในการกำกับดูแล
ควบคุม ของสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดพิษณุโลก

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนในการกำกับดูแล
ควบคุมของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

ตำแหน่ง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กพิเศษโรงเรียนสังกัดสำนัก
งานการประถมศึกษาและสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนที่มีการจัดชั้นเรียนร่วม จังหวัดพิษณุโลก

งานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการ
จัดและการปรับปรุงการเรียนการสอน

งานบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากรในการปฏิบัติงานของ
โรงเรียน

งานกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กนักเรียนทั้งหมด
ยกเว้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในชั้น

งานการเงินและธุรการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการเงินและธุรการของ
โรงเรียน

งานอาคารสถานที่ หมายถึง กิจการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ควรเสริม
สร้างความปลอดภัย การสร้างบรรยากาศที่ดีของโรงเรียน

งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้เกิด
ความร่วมมือ การช่วยเหลือ การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมุ่งการสร้างสรรค์และ
ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านต่าง ๆ

การอบรม หมายถึง การฝึก หรือการอบรม เรื่องการศึกษาพิเศษ ในด้านต่าง ๆ
เช่น ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร